

ZABEZPEČOVANIE KVALITY PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV

**(Kurz Manažérstvo kvality výučby
pre vysokoškolských učiteľov)**

doc. RNDr. Michal Blaško, PhD.

Normy a smernice na zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania

(ENQA, Helsinky, 3. vyd. 2009; Slovenská rektorská konferencia, 2010.)

Časť 1: Európske normy a smernice na interné zabezpečovanie kvality vysokých škôl

1.1 Zásady a postupy zabezpečovania kvality

Vysoké školy by mali disponovať politikou a súvisiacimi postupmi na zabezpečovanie kvality a štandardu svojich študijných programov a udeľovania akademických titulov. Tiež by sa mali výslovne zaviazvať k rozvoju kultúry, v ktorej sa uznáva dôležitosť kvality a zabezpečovania kvality v ich práci. Na dosiahnutie tohto cieľa by mali vysoké školy vyvíjať a implementovať stratégiu na trvalé zvyšovanie kvality. Stratégia, politika a postupy by mali mať formálny status a mali by byť verejne dostupné. Mali by zahŕňať aj účasť študentov a ďalších zainteresovaných strán.

1.2 Schvaľovanie, monitorovanie a pravidelné hodnotenie študijných programov a akademických titulov

Vysoké školy by mali mať formálne mechanizmy na schvaľovanie, pravidelné revízie a kontrolu svojich študijných programov a udeľovania akademických titulov.

1.3 Hodnotenie študentov

Študenti by sa mali posudzovať na základe publikovaných kritérií, predpisov a postupov, ktoré sú dôsledne uplatňované.

1.4 Zabezpečovanie kvality pedagogických pracovníkov

Norma:

Vysoké školy by mali mať zavedené postupy, pomocou ktorých sa dokážu presvedčiť, či sú pracovníci zaoberajúci sa výučbou študentov kvalifikovaní a kompetentní na takúto činnosť. Mali by byť k dispozícii osobám, ktoré vykonávajú externú kontrolu a mali by byť okomentované v publikovaných správach.

Smernice:

Učitelia sú najdôležitejším študijným zdrojom, ktorý má k dispozícii väčšina študentov. Je dôležité, aby tí, ktorí vyučujú, mali úplné vedomosti a pochopenie predmetu, ktorý vyučujú, aby mali potrebné znalosti a skúsenosti na odovzdávanie svojich vedomostí a rozhľadu účinným spôsobom študentom v širokej škále vyučovacích kontextov a k svojmu výkonu boli schopní prijímať spätnú väzbu.

Vysoké školy by mali zabezpečiť, aby postupy na nábor ich personálu a vymenovanie konanie zahŕňali prostriedky na zabezpečenie aspoň minimálne nevyhnutnej úrovne spôsobilosti u všetkých nových zamestnancov.

Pedagogickí pracovníci by mali dostať príležitosť rozvíjať a rozširovať svoju vyučovaciu kapacitu a mali by byť povzbudzovaní, aby si hodnotili svoje schopnosti. Vysoké školy by mali na prijateľnej úrovni poskytovať učiteľom s nízkou výkonnosťou príležitosť na zdokonaľovanie svojich schopností a mali by mať prostriedky na vylúčenie takýchto učiteľov z vyučovacieho procesu, ak sú aj naďalej preukázateľne neefektívni.

1.5 Študijné zdroje a zdroje na podporu študentov

Vysoké školy by mali zabezpečiť, aby dostupné zdroje na podporu vzdelávania študentov boli primerané a vhodné pre každý ponúkaný študijný program.

1.6 Informačné systémy

Vysoké školy by mali zabezpečiť zhromažďovanie, analýzu a používanie príslušných informácií pre efektívne riadenie svojich študijných programov a ďalších aktivít.

1.7 Verejné informácie

Vysoké školy by mali pravidelne zverejňovať aktuálne, nestranné a objektívne informácie, a to ako kvantitatívne tak aj kvalitatívne, o študijných programoch a akademických tituloch, ktoré ponúkajú.

ZÁKON z 13. decembra 2012,
ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách

§ 87a
Vnútorňý systém kvality

- (1) Za zabezpečovanie kvality poskytovaného vysokoškolského vzdelávania zodpovedá vysoká škola.
- (2) Vysoká škola musí mať vypracovaný, zavedený, používaný a funkčný vnútorný systém kvality, ktorý je podrobnejšie upravený na podmienky jednotlivých súčastí vysokej školy vo vnútorných systémoch kvality týchto súčastí.
- (3) Hlavným cieľom vnútorného systému kvality je rozvíjanie významu kvality a jej zabezpečovania pri činnostiach vysokej školy a fakulty.
- (4) Vnútorňý systém kvality, ktorý je upravený vnútorným predpisom vysokej školy, zahŕňa
 - a) politiku vysokej školy v oblasti zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania (ďalej len „zabezpečovanie kvality“) a
 - b) postupy vysokej školy v oblasti zabezpečovania kvality.
- (5) Politika vysokej školy v oblasti zabezpečovania kvality obsahuje
 - a) základné nástroje na dosiahnutie hlavného cieľa vnútorného systému kvality,
 - b) charakteristiku vzťahu medzi vysokoškolským vzdelávaním a výskumnou, vývojovou alebo umeleckou a ďalšou tvorivou činnosťou na vysokej škole,
 - c) organizáciu vnútorného systému kvality,
 - d) rozdelenie zodpovednosti súčastí vysokej školy v oblasti zabezpečovania kvality,
 - e) charakteristiku zapojenia študentov do vnútorného systému kvality,
 - f) spôsoby zavádzania, používania, monitorovania a prehodnocovania zásad vysokej školy v oblasti zabezpečovania kvality.
- (6) **Postupy v oblasti zabezpečovania kvality** sú vypracované a uplatňujú sa v nasledovných oblastiach:
 - a) tvorba, schvaľovanie, monitorovanie a pravidelné hodnotenie študijných programov,
 - b) kritériá a pravidlá hodnotenia študentov,
 - c) zabezpečovanie kvality vysokoškolských učiteľov,**
 - d) zabezpečovanie materiálnych, technických a informačných zdrojov na podporu vzdelávania študentov zodpovedajúcich potrebám študijných programov,
 - e) zber, analýza a používanie informácií potrebných na efektívne riadenie uskutočňovania študijných programov,
 - f) pravidelné zverejňovanie aktuálnych, objektívnych, kvantitatívnych a kvalitatívnych informácií o študijných programoch a ich absolventoch.
- (7) Ustanovenia odsekov 4 až 6 sa vzťahujú rovnako na vnútorné systémy kvality jednotlivých súčastí vysokej školy.

Vzdelávanie učiteľov TUKE v oblasti základov vysokoškolského učiteľstva a manažérstva kvality výučby zabezpečuje celouniverzitné pracovisko – Katedra inžinierskej pedagogiky.

Charakteristika kurzu

Manažérstvo kvality výučby pre učiteľov TUKE

Zabezpečovanie kvality pedagogických zamestnancov

Dominantným činiteľom pri zabezpečovaní kvality vysokej školy sú jej učitelia. Vedecko-výskumná kompetencia vysokoškolského učiteľa je zložka nesmierne dôležitá, ale v jeho profesii musí byť vyvážená pedagogickou kompetenciou.

V prvom prípade učiteľ reprezentuje odbor – čo učí, v druhom prípade reprezentuje univerzitnú pedagogiku – tých, ktorých učí. Vysoká škola je totiž hlavne pre tých, ktorých učitelia učia.

Zabezpečením rozvíjania komplexnosti učiteľských kompetencií manažérstvom kvality výučby je možné sa vyhnúť profesionálnej nekvalite, aby vysokoškolskí učitelia sa nestávali netrénovanou profesiou, závislou len od ich osobných skúseností. Potreba profesionality VŠ učiteľa v pedagogických kompetenciách sa zvyšuje s narastajúcim počtom a úrovňou uchádzačov o vysokoškolské vzdelanie, tiež požiadavkami reformy tradičnej výučby, orientovanej len na jej obsahovú stránku – predmet výučby, a nedostatočnou orientáciou na vlastný proces výučby – na jej procesnú stránku.

Pre skvalitňovanie práce VŠ učiteľov prostredníctvom systémov ďalšieho vzdelávania, dôležité miesto zohráva kurz z manažérstva kvality VŠ výučby. Štúdium manažérstva kvality výučby umožňuje hlbšie nahliadnutie do učiteľskej vedy, ktorá je cieľovo orientovaná na kompetentné podnecovanie a usmerňovanie celistvého rozvoja a sebautvárania osobnosti študenta.

Systém manažérstva kvality výučby podporuje schopnosti učiteľa a študenta systematicky riadiť samého seba, napomáha zvnútorňovať motiváciu učiteľa pre rozvíjanie vlastnej profesionality a motiváciu študenta pre štúdium a celoživotné vzdelávanie.

Hlavným cieľom vnútorného systému kvality je rozvíjanie významu kvality a jej zabezpečovania pri činnostiach vysokej školy a fakulty.

Pre skvalitnenie procesu výučby na vysokých školách je potrebné uvedomenie, že:

1. Najdôležitejším faktorom, ktorý ovplyvňuje kvalitu výučby, školy a školského systému je osobnosť učiteľa. Zvýšenie profesionality učiteľov, ako najdôležitejších aktérov v stratégii vytvárania vzdelanostnej spoločnosti je prioritné pre kvalitu školstva. Kvalita školy stojí a padá na kvalitnej výučbe – so vzdelanými učiteľmi, ktorí majú náležite vytvorené pracovné podmienky. Preto je nevyhnutné zabezpečiť aj systém prípravy a rozvoja učiteľov s uvádzaním manažérstva kvality do výučby, posilňovať učiteľské kompetencie. Učiteľ, ktorý sa nevzdeláva, nezdokonaľuje, nemôže zostať učiteľom.
2. Prechod od informatívno-transmisívnej koncepcie vzdelávania k systému tvorivo-

humanistického vzdelávania s manažérstvom kvality vo výučbe je príliš pomalý, až nebadateľný. Vo výučbe sa stále nedostatočne uplatňujú konštruktivistické stratégie výučby na riešenie problémov, s prevahou kooperatívnej, individualizovanej a projektovej výučby, v podmienkach, umožňujúcich zaradovanie rôznych foriem elektronického vzdelávania. Modernizáciu učiteľových prístupov vo výučbe si vyžaduje aktuálna pripravenosť osobností študentov v súčasnom vzdelávaní, rozvíjanie systému ich kľúčových a odborných kompetencií pre motiváciu do celoživotného vzdelávania, pre ich uplatnenie sa v živote.

3. Hodnotenie v systéme kvality vzdelávania (poznávania, výchovy a výcviku) by malo mať predovšetkým formatívny charakter. Preto by nemalo prebiehať žiadne hodnotenie zvonku, pokiaľ neprebehlo sebahodnotenie zvnútra. Školské orgány, školy, učitelia, študenti by mali rešpektovať procesy evaluácie a autoevaluácie v kvalite vzdelávania. Obidva hodnotiace procesy musia byť rešpektované na rovnakej úrovni. Takto by mala byť hodnotená kvalita na úrovni riadenia nielen školskej inštitúcie, ale predovšetkým kvalita prístupov a osobností učiteľov a študentov vo výučbe.

Budovanie kultúry kvality školy by sa malo sústrediť na rozvoj školy prostredníctvom profesionálneho rastu učiteľov v spoločnom kurze kvality výučby na škole.

V kvalite vysokoškolského vzdelávania je potrebné aplikovať nové prístupy na zvýšenie kvality vysokých škôl. Vysoké školy musia mať transparentné vnútorné systémy zabezpečovania kvality vzdelávania a externé hodnotenie Akreditačnou komisiou je potrebné zamerať aj na kontrolu funkčnosti a efektívnosti takýchto interných systémov.

Hodnotenie kvality výučby má byť pre učiteľov formatívne. Pri hodnotení kvality výučby len vonkajším subjektom, môže sa ľahko u učiteľa prejaviť odmietnutie tohto hodnotenia, presúvanie viny, či demotivácia k zlepšovaniu výučby. Nemalo by prebiehať žiadne hodnotenie zvonku, pokiaľ neprebehlo hodnotenie zvnútra – obidva procesy hodnotenia kvality sú rovnako dôležité. Postupnosťou od sebahodnotenia k vonkajšiemu hodnoteniu je poskytnutá učiteľovi možnosť kvalitatívneho vývoja a motivácie pre zvyšovanie kvality svojej výučby. Preto by učitelia mali ovládať aj sebahodnotiace techniky spojené s procesom výučby.

Zabezpečovanie kvality výučby na TUKE

Kurz z manažérstva kvality výučby na TUKE má motivovať vysokoškolských učiteľov k tímovej spolupráci, k vytvoreniu takej pedagogickej klímy vo výučbe, ktorá zabezpečí spokojnosť študentov a učiteľov, prinesie vyššiu úspešnosť vysokoškolského štúdia, rozvoj kľúčových a odborných kompetencií študentov pre celoživotné vzdelávanie.

Manažérstvo kvality vysokoškolskej výučby je najaktuálnejšou inováciou profesionality vysokoškolského učiteľa, jeho pedagogického vzdelania, získaného štúdiom základov vysokoškolskej pedagogiky.

TUKE dbá na to, aby univerzitný systém manažérstva kvality rozvíjal kvalitu výučby a predovšetkým kvalitu vlastného učenia sa študentov. Rozhodujúcim činiteľom v kvalite vzdelávania na TUKE je učiteľ a najdôležitejším študent.

Cieľom manažérstva kvality výučby je na základe osvojenia jeho systému učiteľom, na základe sebareflexie a sebahodnotenia činností učiteľa, optimalizovať procesy vyučovania a učenia sa, pri ktorých dochádza k uspokojovaniu vzdelávacích požiadaviek zainteresovaných partnerov (predovšetkým študentov), aby sa zvýšila ich úspešnosť v absolvovaní štúdia a neskôr aj na trhu práce.

Systém manažérstva kvality výučby podporuje schopnosti učiteľa systematicky riadiť samého seba, napomáha zvnútorňovať jeho motiváciu pre rozvíjanie vlastnej profesionality a motiváciu študenta pre štúdium a celoživotné vzdelávanie.

Cielenou podporou systému riadenia kvality výučby učiteľom sa vytvára a udržiava kultúra kvality TUKE stratégiou kombinácie prístupu zhora (zapojením manažmentu školy) a zdola (manažérstvom kvality výučby). Táto stratégia na trvalé zvyšovanie kvality prostredníctvom zapojenia učiteľov a študentov do manažérstva kvality školy je založená na vytvorení vlastných vnútorných modelov manažérstva kvality pre učiteľov, ktoré sa prejavujú v kvalite štúdia študentov.

- Súčasne sa majú dosahovať vytýčené ciele v tvorivo-humanistickej výučbe, pri racionálnych nákladoch na výučbu;
- realizovať uzavretý PDCA cyklus s uplatňovaním vnútorných mechanizmov kvality;
- všetko to objektívne merať, hodnotiť a prijímať opatrenia vo výučbe;

**PROGRAM KURZU
MANAŽÉRSTVO KVALITY VYUČBY
pre učiteľov TUKE**

Školiace pracovisko: Katedra inžinierskej pedagogiky TUKE

Počet hodín priamej výučby: 24 h (5 stretnutí x 4 h, 2 h konzultácie, 2 h záverečné pohovory)

Forma štúdia: denná forma – prezenčne

Garant a lektor programu: doc. RNDr. Michal Blaško, PhD.

Poslanie programu kurzu

Kurz z manažerstva kvality výučby je zameraný na rozvoj profesionálneho rastu vysokoškolských učiteľov v oblasti kvality výučby, čo je spojené s prehĺbením ich učiteľských spôsobilostí.

Kvalita a jej riadenie je súčasťou reformného úsilia v modernom vzdelávaní, má zasiahnuť všetky činnosti a pôsobenia vysokoškolských učiteľov vo výučbe i mimo nej. Zabezpečením kvalitnej výučby vyučujúcimi na VŠ sa majú komplexne rozvíjať osobnosti študentov, motivovať ich k efektívnemu uplatneniu sa na trhu práce a v celoživotnom vzdelávaní.

Hlavným cieľom súčasnej reformy výučby je sebareflexia, sebahodnotenie činností učiteľa, intelektuálna revolúcia v učiteľstve, zmena v pedagogickom myslení a konaní učiteľského zastaraného prístupu k študentom vo výučbe a študentov k učeniu sa. Preto je potrebné zvlášť v dimenzii kvality výučby rozvinúť vnútorné riadenie kvality tak, aby jeho výsledky mohli byť použité v čo najširšej miere pri vonkajšom riadení kvality – v dimenzii kvality školy.

To všetko na prospech komplexného rozvoja osobnosti študentov pre vzdelanostnú spoločnosť.

Hlavné ciele kurzu MKV

Na základe systémového prístupu učiteľov k tvorivo-humanistickej výučbe predmetov na vysokej škole rozvinúť manažerstvo jej kvality. Absolventi kurzu majú poznať význam a možnosti manažerstva kvality vysokoškolskej výučby, chápať, kriticky hodnotiť a cieľavedome aplikovať ho vo svojej učiteľskej praxi, tvorivo ho rozvíjať.

Nemajú to byť iba vedomosti (poznať fungovanie modelu kvality), ale predovšetkým nadobudnúť zručnosti v aplikáciách daného modelu manažerstva kvality vo svojej výučbe (pri tvorbe vzdelávacích programov, pri realizácii výučby, pri kontrolovaní výučby, študentov a seba, pri zasahovaní do programu výučby).

Kľúčové prvky učiva kurzu

Kvalita, manažerstvo kvality, kvalita školy, kvalita výučby, vnútorné zabezpečovanie kvality školy a výučby.

System manažérstva kvality výučby, poslanie a ciele, princípy, oblasti, indikátory, štandardy kvality, nástroje merania kvality, sebareflexia, sebahodnotenie učiteľa a študentov.

Podmienky pre výučbu, pedagogické spôsobilosti vyučujúcich, plánovanie programu výučby predmetu, prednáška, cvičenie, seminár, skúšanie a hodnotenie študentov, učebné zručnosti, učebné štýly študentov.

Vnútoraná motivácia, sebahodnotenie, vlastná tvorivosť, PDCA cyklus.

Témy programu kurzu

1. Projektovanie a realizácia výučby

- Moderná výučba, kvalita výučby, systém výučby a jeho zložky (všeobecné ciele, kľúčové kompetencie, špecifické ciele, princípy výučby, podmienky výučby, prostriedky výučby). Tvorivo-humanistické vzdelávanie, princípy tvorivo-humanistickej výučby a tradičnej výučby, princípy manažérstva kvality výučby, charakteristiky plne rozvinutej osobnosti.
- Plánovanie programu výučby predmetu.
- Motivovanie a aktivizovanie študentov vo výučbe, základné vnútorné mechanizmy kvality výučby.
- Konceptia systému výučby s uzavretým PDCA cyklom, štruktúra výučby v systéme, prínos pre kvalitu učenia sa študenta.
- Formy výučby v tradičnej výučbe a v systéme s uzavretým PDCA cyklom.

2. Rozvoj kľúčových kompetencií študentov

- Systém kľúčových kompetencií. Konštruktivistické a metakognitívne stratégie výučby pre rozvíjanie kľúčových kompetencií študentov.
- Osobnosť študenta, komplexné rozvíjanie osobnosti, učebné štýly podľa druhov inteligencií, stratégie výučby učiteľa pri rozvíjaní daného štýlu, povrchový a hĺbkový prístup študenta k učeniu sa.

3. Systém manažérstva kvality výučby pre sebareflexiu a sebahodnotenie učiteľa.

- Ciele, poslanie, princípy manažérstva kvality výučby. Úloha sebareflexívnej a sebahodnotiacej činnosti učiteľa pri hodnotení kvality výučby.
- Učiteľom sledované a hodnotené oblasti kvality výučby predmetu: podmienky výučby pre učiteľa; pedagogické spôsobilosti učiteľa; plánovanie programu výučby predmetu učiteľom; realizácia výučby predmetu; kontrolovanie výučby; zasahovanie do výučby na základe výsledkov;
- Indikátory kvality výučby.
- Charakteristiky indikátorov – štandardy kvality výučby. Vymedzenie zodpovedností a právomocí pre učiteľa v kvalite výučby, štandardy a pravidlá pri zabezpečovaní kvality výučby.
- Nástroje merania kvality výučby (SWOT analýza, dotazníky, brainstorming, benchmarking,).

Plánovaný časový rozpis programu kurzu

Samotný kurz kvality výučby (do 20 učiteľov rôznych fakúlt TUKE) trvá 1 semester v počte 24 hodín.

Navrhovaný časový rozpis programu kurzu: (1 stretnutie = 4 h priamej výučby)

Podmienky pre zaradenie uchádzačov v kurze kvality

Podmienkou pre prihlásenie sa do kurzu manažérstva kvality výučby pre učiteľov TUKE je absolvovanie základného kurzu vysokoškolskej pedagogiky (alebo DPŠ, prípadne účastník má učiteľské vzdelanie z fakulty pripravujúcich učiteľov).

Koordináciu záujemcov o kurz za fakultu zabezpečujú prodekan i pre vzdelávanie.

Témy kurzu:

- I. Úvod do kvality, kvalita školy a kvalita výučby**
- II. Plánovanie programu kvalitnej výučby (vzdelanostný profil absolventa, informačný list predmetu, plánovanie priebehu a kontrolovania výsledkov výučby)**
- III. Zvyšovanie kvality vzdelávacích aktivít (prednáška, cvičenie, seminár)**
- IV. Zvyšovanie kvality kontrolovania výkonov študentov**
- V. Systém manažérstva kvality výučby: poslanie a ciele, princípy, oblasti a indikátory, štandardy kvality výučby, nástroje merania kvality výučby**
- VI. Záverečné kolokvium s obhajobou záverečnej práce absolventa, s vypracovaným študijným programom, zistenými výsledkami výučby a vyhodnotením kurzu**

v rozsahu 24 hodín priamej výučby

Konzultácie k záverečnej práci:

Pred odovzdaním záverečnej práce majú účastníci kurzu možnosť konzultovať obsah a štruktúru práce s lektorom kurzu.

Rozpis obsahu programu a špecifické ciele programu kurzu

Pre účastníkov kurzu sa odporúča pred začiatkom kurzu naštudovať úvodné kapitoly publikácie *Manažérstvo kvality vysokoškolskej výučby*, KIP TU 2011 (dostupné na webovej stránke tuke.sk/kip).

Priniesť so sebou profil absolventa daného študijného odboru a informačný list predmetu, ktorý účastník vyučuje.

Lekcia č.	Špecifické ciele	Téma
I. Úvod do kvality, kvalita školy a kvalita výučby (4 h)		
1.	<p>Definovať a vysvetliť pojem kvalita. Definovať pojem kvalita podľa medzinárodnej normy ISO 8402. Vysvetliť obsah pojmov a termínov podľa normy STN EN ISO 9000.</p> <p>Vysvetliť dimenzie kvality vzdelávania a význam prepojenia ich riadenia. Charakterizovať a zdôvodniť potrebu vzdelania v manažérstve kvality VŠ výučby. Zdôvodniť význam kvality školy.</p>	<p>Kvalita – vymedzenie pojmu.</p> <p>Poslanie a ciele kurzu manažérstva kvality.</p> <p>Kvalita školy a výučby.</p>
2.	Zhodnotiť význam prednášky ako organizačnej formy výučby na VŠ, uviesť jej prednosti a nedostatky.	<p>Prednáška ako organizačná forma výučby.</p> <p>Štruktúra a priebeh prednášky v PDCA cykle.</p>
3.	Absolvovať vzorovú prednášku s manažérstvom kvality výučby.	
4.	Zhodnotiť a porovnať jej štruktúru a priebeh s tradičnou prednáškou. Vysvetliť možnosti skvalitnenia prednášky.	
II. Plánovanie programu kvalitnej výučby (4 h)		
5.	Vysvetliť možnosti zvyšovania kvality VŠ výučby prostredníctvom plánovania programu výučby (tvorby kurikula).	Tvorba programu výučby predmetu
6.	Kompetencie vo vzdelanostnom profile absolventa programu výučby	Odborné a kľúčové kompetencie
7.	Stanoviť ciele a procesy vo výučbe, odborné a kľúčové kompetencie, náležité stratégie výučby.	Informačný list predmetu
8.	Charakterizovať učebné štýly študentov. Vysvetliť pojem učebné zručnosti študentov. Vysvetliť možnosti formovania učebných zručností študentov a možnosti ich využitia na skvalitnenie VŠ výučby.	Učebné štýly a učebné zručnosti študentov
III. Hodnotenie kvality výučby (5 h)		
9.	Charakterizovať cvičenie a seminár ako organizačné formy výučby na VŠ. Vysvetliť možnosti zvyšovania kvality cvičenia a semináru.	Cvičenie a seminár

10.	Vysvetliť pojem SWOT analýza. Vysvetliť postup pri SWOT analýze. Opísať jednotlivé stratégie pri SWOT analýze. Vykonať SWOT analýzu výučby predmetu, ktorý účastník kurzu vyučuje.	SWOT analýza
11.	Charakterizovať ciele a vysvetliť pravidlá brainstormingu. Aplikovať formu brainstormingu pri riešení úlohy na cvičení. Vysvetliť a charakterizovať benchmarking, benchlearning, Zhodnotiť prednosti a nedostatky metódy rozhovoru a pozorovania.	Brainstorming, benchmarking, benchlearning, rozhovor, pozorovanie
12.	Uviesť postup pri hodnotení kvality výučby študentmi. Vymenovať hlavné spôsoby hodnotenia kvality výučby študentmi. Charakterizovať spôsoby sebareflexie a sebahodnotenia učiteľa. Opísať a uviesť spôsoby sebahodnotenia študenta.	Hodnotenie kvality výučby študentmi. Sebareflexia a sebahodnotenie učiteľa a študenta.
13.	Charakterizovať súčasný stav problematiky skúšania a hodnotenia študentov na VŠ. Vysvetliť možnosti zvýšenia kvality skúšania a hodnotenia študentov.	Skúšanie a hodnotenie študentov
IV. Systém manažérstva kvality výučby (7 h)		
14.	Charakterizovať systém MKV. Uviesť a charakterizovať základné vnútorné mechanizmy kvality výučby v PDCA cykle.	Systém manažérstva kvality výučby pre učiteľa.
15.	Zdôvodniť poslanie, všeobecné ciele, potrebu a význam MKV.	Poslanie a všeobecné ciele MKV.
16.	Vysvetliť vzťah medzi výučbou a TQM, uviesť možnosti aplikácie princípov TQM do výučby. Uviesť a charakterizovať princípy manažérstva kvality výučby.	Princípy manažérstva kvality výučby.
17.	Charakterizovať sledované oblasti manažérstva kvality výučby a ich indikátory.	Oblasti a indikátory kvality výučby.
18.	Charakterizovať jednotlivé indikátory kvality výučby v jednotlivých jej oblastiach. Opísať štandardy kvality výučby.	Štandardy kvality výučby.
19.	Uviesť druhy nástrojov na meranie kvality, vysvetliť ich využitie pri manažérstve kvality výučby. Navrhnuť či upraviť nástroje merania pre kvalitu výučby, alebo podľa vzoru a zrealizovať hodnotenie kvality vlastnej výučby.	Nástroje merania kvality výučby.
20.	Zhodnotiť prednosti a nedostatky dotazníkovej	Dotazníky pre meranie kvality

	metódy. Realizovať dotazník na zistenie spokojnosti študentov s kvalitou výučby. Spracovať údaje z dotazníkov.	výučby.
V. Vyhodnotenie kurzu a záverečné kolokvium s absolventmi kurzu (2 h)		
21.	Vyhodnotenie záverečných prác jednotlivých účastníkov kurzu. Zhodnotenie kurzu lektorom.	
22.	Dotazníky pre účastníkov kurzu, Vykonať SWOT analýzu kurzu MKV. Beseda, zhodnotenie, návrhy, odovzdávanie certifikátov.	

Stratégie programu výučby

- prednášky a semináre s aktívnou diskusiou,
- výučba s riešením problémov,
- počítačové prezentácie spojené s besedou,
- frontálna a individuálna práca,
- konzultačné hodiny s lektorom pre vypracovanie záverečnej práce kurzu,
- v rámci programu kurzu účastníci absolvujú vzorovú kvalitnú prednášku a cvičenie, vedené lektorom, kde účastníci sú v roli študentov,
- vypracovanie záverečnej práce účastníka kurzu z plánovania a kontrolovania kvality výučby,

Spôsob a požiadavky na ukončovanie kurzu

1. Najmenej 80%-ná aktívna účasť na vzdelávacích aktivitách kurzu (vzdelávacie aktivity je možné nahradiť s inou skupinou).
2. Vypracovanie a obhájenie záverečnej práce.

Ako záverečnú prácu kurzu každý účastník predkladá:

- Vytvorenie a realizovanie vlastného kvalitného programu výučby predmetu v rámci určitého obdobia (semester), so stanoveným poslaním, cieľmi, obsahom výučby, s vhodnými stratégiami výučby a kontrolnými, sebahodnotiacimi mechanizmami.
- Zistenie výsledkov a hodnotenie kvality výučby študentmi za určité obdobie (napr. semester), ich vyhodnotenie učiteľom v niektorej vzdelávacej činnosti (prednášky, semináre, cvičenia, ...)

Metóda skúšania: kolokvium (skupinový rozhovor skupiny 5 – 7 študujúcich a lektora kurzu zameraný na SWOT analýzu kurzu a obhajobu vypracovaných projektov).

Úspešné absolvovanie kurzu: Účastníci získajú certifikát o absolvovaní kurzu manažérstva kvality vysokoškolskej výučby.

Materiálne prostriedky

- súbor učebných pomôcok pre vzorové cvičenia a prednášku,
- počítačové programy pre výučbu,
- počítač, notebook, dataprojektor, interaktívna tabuľa,
- dotazníky pre meranie kvality,

Učebné zdroje:

- učebné texty *Manažérstvo kvality VŠ výučby* (KIP TU, 2011)
- zdroje na internete: <http://web.tuke.sk/kip/main.php?om=1000&res=low&menu=700>

Obsah učebných textov MANAŽÉRSTVO KVALITY VYSOKOŠKOLSKEJ VÝUČBY

Úvod

1 KVALITA

- 1.1 Vymedzenie pojmov
- 1.2 Z histórie manažérstva kvality
- 1.3 Hlavní predstavitelia manažérstva kvality
- 1.4 Systémy manažérstva kvality
- 1.5 Kvalita vzdelávania
 - 1.5.1 Kvalita vzdelávania na vysokých školách
 - 1.5.2 Výskumy kvality výučby na vysokých školách

2 VNÚTORNÉ HODNOTENIE KVALITY ŠKOLY

- 2.1 Poslanie, hodnoty a vízia školy
- 2.2 Strategické plánovanie školy
- 2.3 Hodnotenie kvality výučby
 - 2.3.1 Hodnotenie kvality výučby študentmi
 - 2.3.2 Sebareflexia učiteľa
 - 2.3.3 Sebahodnotenie študentov

3 METÓDY HODNOTENIA KVALITY ŠKOLY a VÝUČBY

- 3.1 Metóda rozhovoru a dotazníková metóda
- 3.2 Metóda pozorovania
- 3.3 Brainstorming
- 3.4 Benchmarking

4 HODNOTENIE KVALITY VÝUČBY NA TUKE

- 4.1 Stratégie a spôsoby učenia sa študentov TUKE
- 4.2 Kvalita vysokoškolskej výučby z hľadiska študentov TUKE

5 MANAŽÉRSTVO KVALITY VYSOKOŠKOLSKEJ VÝUČBY

- 5.1 Prínos TQM pre zlepšovanie výučby
- 5.2 Princípy manažérstva kvality výučby
- 5.3 Systém manažérstva kvality výučby
 - 5.3.1 Poslanie a ciele manažérstva kvality výučby
 - 5.3.2 Oblasti a indikátory kvality výučby
 - 5.3.3 Nástroje merania kvality výučby
- 5.4 Možnosti zvyšovania kvality vysokoškolskej výučby
 - 5.4.1 Plánovanie programu výučby

- 5.4.2 Prednáška
- 5.4.3 Cvičenie
- 5.4.4 Seminár
- 5.4.5 Skúšanie a hodnotenie študentov
- 5.4.6 Učebné zručnosti študentov

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

PRÍLOHY

Prílohy A : Dotazníky pre študentov

- Príloha A1: Dotazník na zisťovanie očakávaní od vyučovania predmetu
- Príloha A2: Dotazník na hodnotenie kvality vyučovacej jednotky predmetu
- Príloha A3: Dotazník na hodnotenie kvality výučby predmetu
- Príloha A4: Dotazník na hodnotenie kvality výučby na vysokej škole
- Príloha A5: Dotazník pre sebahodnotenie študenta

Prílohy B : Dotazníky pre učiteľov

- Príloha B1: Autodiagnostický dotazník tvorivosti v práci učiteľa
- Príloha B2: Autodiagnostický dotazník humanistického prístupu učiteľa
- Príloha B3: Dotazník na sebahodnotenie vyučovacej jednotky vyučujúcim
- Príloha B4: Dotazník na hodnotenie kvality výučby na vysokej škole
- Príloha B5: Dotazník tvorivej klímy na pracovisku
- Príloha B6: Dotazník pre sebahodnotenie učiteľa

Príloha C : Dotazník pre absolventov vysokej školy

Príloha D : Dotazník pre zamestnávateľov absolventov vysokej školy

Príloha E : Pozorovací hárok (pre pozorovanie na vyučovacej jednotke)

Príloha F : Dotazník na zistenie učebných štýlov založených na zmyslových preferenciách

Príloha G : Dotazník na zisťovanie povrchového a hĺbkového prístupu k učeniu

Ďalšie informácie: michal.blasko@tuke.sk

Dotazník kvality výučby (pre vyučujúceho)

Pre získanie výsledkov hodnotenia kvality výučby je potrebné zadať na konci semestra študentom dotazník, ktorý potom spracujete v záverečnej práci. Dotazník si môžete vybrať akýkoľvek, v ktorom študenti hodnotia vašu výučbu. Jeden z možných dotazníkov (ktorý si môžete upraviť podľa vlastného uváženia) vám zasielame v ďalšom texte.

Je potrebné ponechať len tie položky, ktoré sa dotýkajú daného vyučujúceho (mal so študentmi aj prednášky, aj cvičenia). Ak prednášky mal jeden vyučujúci a cvičenia iný, treba vynechať položky, v ktorých by mohli vystupovať obidvaja vyučujúci.

Vážení študenti,

dovoľujeme si vás požiadať o vyplnenie dotazníka, ktorým chceme zistiť váš názor na kvalitu výučby predmetu Naším cieľom je vytvoriť optimálne podmienky pre vaše vzdelávanie, čo nie je možné bez rešpektovania vašich názorov. Dotazník je anonymný a jeho výsledky budú využité na skvalitnenie výučby.

Vaša účasť na predmete bola

(zakrúžkujte príslušné písmeno a, b, c)

a) 80 – 100 %-ná

b) 50 – 80 %-ná

c) pod 50 %-ná

Ďalej vyberte pre každú položku nasledujúceho dotazníka jednu z odpovedí zo škály 4, 3, 2, 1, 0 a zakrúžkujte príslušné číslo.

S nasledujúcim napísaným tvrdením		4 – súhlasím 3 – skôr súhlasím 2 – aj súhlasím, aj nesúhlasím 1 – skôr nesúhlasím 0 – nesúhlasím				
1.	Výučba predmetu sa uskutočňovala vo vyhovujúcich priestoroch, s náležitým zariadením a didaktickou technikou.	4	3	2	1	0
2.	Výučba predmetu bola zabezpečená vyhovujúcimi, dostupnými učebnými zdrojmi, odbornou literatúrou.	4	3	2	1	0
3.	Vyučujúci na začiatku semestra dobre formuloval, vysvetlil požiadavky a kritériá pre ukončenie, absolvovanie predmetu.	4	3	2	1	0
4.	Predmet ako celok mal logickú, premyslenú a ucelenú koncepciu.	4	3	2	1	0
5.	Náročnosť predmetu bola primeraná danej etape (ročníku) štúdia.	4	3	2	1	0
6.	Prednášky boli zaujímavé, s prítlačivým obsahom, zrozumiteľné, s aplikáciou na prax a boli pre mňa prínosom.	4	3	2	1	0
7.	Cvičenia (semináre) boli dobre vedené, boli užitočné, praktické.	4	3	2	1	0
8.	Vyučujúci pôsobil na mňa ako odborník so zaujatím pre odbor, motivoval ma k učeniu sa daného predmetu.	4	3	2	1	0
9.	Dobre riadil výučbu, jeho prejav bol jasný a zrozumiteľný, s užitočnými informáciami, odpovedal na otázky študentov.	4	3	2	1	0
10.	Viedol študentov k diskusiám, ku kooperatívnej a samostatnej práci, kritickému a tvorivému mysleniu.	4	3	2	1	0
11.	Vyučujúci optimálne využíval vo výučbe didaktickú techniku, učebné pomôcky, počítač, internet a pod.	4	3	2	1	0
12.	Vyučujúci mal príjemný prejav, k študentom mal partnerský, otvorený, akceptujúci, empatický vzťah, mal zmysel pre humor.	4	3	2	1	0
13.	Dokázal udržiavať hranice sociálnej komunikácie študentov a ich správanie.	4	3	2	1	0
14.	V prípade potreby venoval sa študentom aj mimo výučby, poskytoval náležité konzultácie.	4	3	2	1	0
15.	Hodnotenie pri zápočte bolo primerane náročné, objektívne a spravodlivé, podľa jasne stanovených pravidiel.	4	3	2	1	0
16.	Hodnotenie pri skúške bolo primerane náročné, objektívne a spravodlivé, podľa jasne stanovených pravidiel.	4	3	2	1	0
17.	Absolvovanie predmetu bolo pre mňa prínosom, predmet bol zaujímavý, veľa som sa naučil(a).	4	3	2	1	0

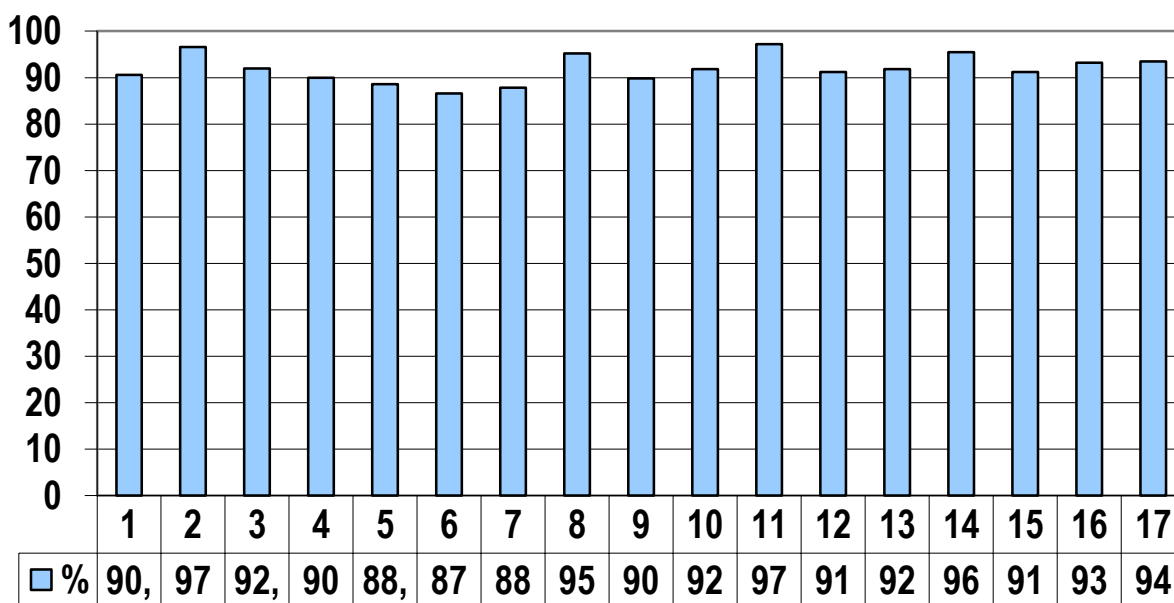
Ak máte prípadné ďalšie pripomienky k výučbe predmetu, napíšte ich na druhú stranu tohto dotazníka.

Spracovanie výsledkov (príklad)

Tabuľka

Indikátor	0	1	2	3	4	%
1.	0	3	15	44	58	82,7
2.	0	5	16	51	48	79,5
3.	0	1	9	39	71	87,5
4.	0	1	10	48	61	85,2
5.	2	3	17	54	44	78,1
6.	1	7	11	32	69	83,5
7.	0	2	15	28	75	86,6
8.	0	6	16	44	54	80,4
9.	0	2	9	52	57	84,1
10.	2	8	23	45	42	74,3
11.	2	4	39	51	24	68,9
12.	2	5	30	50	33	72,2
13.	0	12	34	43	31	69,3
14.	0	3	31	50	36	74,7
15.	0	2	8	36	74	87,9
16.	0	2	8	35	75	88,1
17.	3	2	15	46	54	80,4

Stĺpcový diagram (príklad)

Zabezpečovanie kvality vysokoškolských učiteľov

Učiteľstvo – učiteľská veda, cieľovo orientovaná na kompetentné podnecovanie a usmerňovanie celistvého rozvoja a sebautvárania osobnosti študenta.

Učiteľské kompetencie – preukázateľné schopnosti aplikovať zvnútornený súbor nadobudnutých vedomostí, zručností, personálnych, sociálnych, metodologických schopností, postojov a hodnotových orientácií pri vykonávaní profesie učiteľa.

PDCA cyklus – neustále opakujúci sa proces v činnosti manažérov: P (plánovanie) – D (realizácia) – C (kontrolovanie) – A (zasahovanie).

Vnútorne mechanizmy kvality – vnútorná motivácia, sebahodnotenie a vlastná tvorivosť ako základné piliere pre manažérstvo kvality vo vzdelávacích činnostiach.

Systém manažérstva kvality výučby – koordinácia všetkých činností, ktoré slúžia na dosahovanie cieľov v systéme výučby prostredníctvom uzavretého PDCA cyklu, usmerňovaním premeny vstupných podmienok pre kvalitu výučby na požadovaný výstup – kvalitné vzdelanie študenta, pri plnení uspokojovania požiadaviek zainteresovaných partnerov školy.

Budovanie kultúry kvality TUKE sa sústreďuje na jej rozvoj prostredníctvom profesionálneho rastu učiteľov, kvalita výučby ktorých má hlavný vplyv na študijné výsledky študentov. Vzdelávanie učiteľov v kurzoch vysokoškolskej pedagogiky a manažérstva kvality vysokoškolskej výučby zabezpečuje KIP.

Fakulty (a katedry) v rámci výberového konania dbajú na dodržanie kritérií viazaných na vzdelanie a odbor svojich vyučujúcich, na ich morálny a osobnostný potenciál, na vedomosti, zručnosti, schopnosti, postoje a kompetencie vzhľadom na predmet, ktorý vyučujú.

Pre nepretržitý sebarozvoj a inováciu učiteľských kompetencií využívajú vyučujúci svoju aktívnu účasť na vzdelávacích podujatiach a konferenciách, dialógy na stretnutiach so zamestnávateľmi absolventov, publikovanie výsledkov svojej vedeckej a výskumnej práce, vzájomné hospitácie vo výučbe, tímovú spoluprácu (aj v projektoch), spätnú väzbu od študentov, výsledky študentských dotazníkov o kvalite výučby, vedenie študentských prác, sebavzdelávanie a sebareflexiu, vypracovanie a realizovanie plánu svojho profesionálneho rastu. Zodpovedný za napĺňanie uvedených požiadaviek na kvalitu práce je každý vysokoškolský učiteľ.

Aby vyučujúci využívali efektívne metódy, spôsoby a postupy v systéme výučby, potrebujú sa vzdelávať v učiteľstve. Na to slúži kurz vysokoškolskej pedagogiky na KIP, absolventi ktorého získajú základ učiteľských spôsobilostí pre vysokoškolskú výučbu. Kurz majú absolvovať všetci vyučujúci na TUKE, zvlášť novo nastupujúci, ktorí nemajú vzdelanie v učiteľstve.

Pre kvalifikačný postup, ďalší rozvoj učiteľstva a manažérstva kvality vo vzdelávacích činnostiach na TUKE, organizuje KIP pre vysokoškolských učiteľov nadstavbový kurz Manažérstvo kvality vysokoškolskej výučby. Účastníci kurzu musia mať už získané základné vzdelanie z učiteľstva (napr. v DPŠ, v kurze vysokoškolskej pedagogiky, apod.).

Absolvovanie kurzu komplexne rozvíja súbor učiteľských kompetencií v systéme manažérstva kvality výučby, čo účastníci uplatňujú v plánovaní programu výučby, v realizácii jej priebehu, v kontrolovaní výučby a v zasahovaní do výučby na základe jej výsledkov (uzavretý PDCA cyklus s vnútornými mechanizmami kvality).

V rámci celoživotného vzdelávania odporúča sa vysokoškolským učiteľom absolvovať kurz manažérstva kvality v 5-ročných cykloch. Absolvovanie kurzu je zohľadnené pri ich ďalšom kariérnom postupe (pri získaní vedecko-pedagogickej hodnosti, alebo manažérskej funkcie).

Prihláška do kurzu

Manažérstvo kvality vysokoškolskej výučby

Podmienka: ukončený kurz Vysokoškolskej pedagogiky, alebo DPŠ,
(alebo ukončená fakulta učiteľstva)

Meno, priezvisko, tituly:

Pracovisko (fakulta, katedra):

Funkčné zaradenie:

Telefón na pracovisko:

E-mail:

Dátum:

Podpis účastníka kurzu:

Fakulta súhlasí so zaradením menovaného do kurzu Manažérstva kvality výučby na vysokej škole a umožní mu účasť v aktivitách, ktoré súvisia so štúdiom v kurze.

Dátum:

Podpis prodekana pre vzdelávanie:

(Prosíme zaslať na Katedru inžinierskej pedagogiky TU v Košiciach, B. Němcovej 32, 042 00 Košice. Prihláška platí aj pre rektorátne pracoviská – podpisuje vedúci katedry)